

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

โลกปัจจุบันมีพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์เป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่เด็ก/เยาวชนรุ่นใหม่กลับมีความบกพร่องมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กออทิสติก ซึ่งสาเหตุที่แน่ชัดของการเกิดภาวะออทิสติกนั้นยังไม่สามารถอธิบายได้ แต่ทางการแพทย์เชื่อว่าอาจเกิดจากพัฒนาการที่ผิดปกติจากการผสมผสานการรับรู้ความรู้สึกและการเคลื่อนไหวจึงทำให้มีพฤติกรรมที่ผิดปกติ ในสหรัฐอเมริกามีการสำรวจความชุกของปัญหาออทิสซึมใหม่ ซึ่งแต่เดิมเป็น 4-5 ต่อ 10,000 คน ในปี ค.ศ. 1996 ความชุกเปลี่ยนเป็น 15 ต่อ 10,000 คน โดยมี Dr. Eric Hollander of Mount from Sinai Medical in New York เป็นผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลนี้ และในปี ค.ศ. 2004 ความชุกได้เปลี่ยนไปเป็น 60 ต่อ 10,000 คน ปัญหาออทิสซึมนี้เกิดขึ้นได้กับคนทุกระดับเศรษฐฐานะทุกระดับความรู้และทุกเชื้อชาติ นอกจากนี้ยังพบว่าอาการออทิสซึมจะเกิดกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง ประมาณ 4 ต่อ 1 ส่วนในประเทศไทย ได้ทำการสำรวจภาวะเสี่ยงของโรคออทิสซึมในเด็กอายุ 1-5 ปี จำนวน 300,000 คน ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2546 เด็กที่สงสัยว่าเป็นโรคออทิสซึมประมาณร้อยละ 0.60 และอัตราความชุกในเพศหญิงต่อเพศชาย คือ 1 : 1.33 (จิราพร ศรีเจริญกาญจน์, 2549, หน้า 18-19)

เด็กพิเศษ คือ เด็กที่มีความต้องการด้านต่าง ๆ แตกต่างไปจากเด็กปกติโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์-สังคม ด้านการแพทย์ และด้านการศึกษา ซึ่งเด็กพิเศษนั้นมีหลายประเภท หากแบ่งตามกระทรวงศึกษาธิการ จะมี 9 ประเภท เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เด็กที่มีปัญหา

ทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กออทิสติก เด็กพิการซ้อนและรวมกับเด็กพิเศษที่ไม่ได้มีความพิการ คือ เด็กปัญญาเลิศ (เยาวชล ขุนแก้ว, 2546, หน้า 3-9) ซึ่ง เด็กออทิสติกนั้นคือ เด็กพิเศษประเภทหนึ่งที่มีลักษณะ เฉพาะแตกต่างจากเด็กพิเศษประเภทอื่น ๆ

ลักษณะของเด็กออทิสติกจะมีลักษณะพิเศษ/แตกต่างกว่าเด็กปกติทั่วไป ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงอย่างเห็นได้ชัด จะเป็นในเรื่องของ (1) การเข้าสังคม เช่น การสบตา การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (2) การสื่อสาร เช่น ไม่มีภาษาพูด ใช้ภาษาแบบซ้ำ ๆ มีรูปแบบภาษาที่ผิดแปลกไปจากที่ผู้อื่นใช้ (3) รูปแบบพฤติกรรม ความสนใจและกิจกรรมของตนแบบซ้ำ ๆ เช่น การแสดงพฤติกรรมแบบยึดติด มีลักษณะการเคลื่อนไหวซ้ำ ๆ (4) การกระทำที่ผิดปกติหรือล่าช้าในด้านต่าง ๆ (กรมวิชาการ, 2543, หน้า 1; เพ็ญแข ลิมศิลา, 2545, หน้า 15; ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545, หน้า 208) และเมื่อถึงวัยเรียน เด็กออทิสติกต้องได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาไว้โดยเฉพาะหรือยอมรับให้เด็กออทิสติกที่ได้รับการปรับพื้นฐานสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้

โรงเรียนวัดโสมนัสเป็นโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 ขวบ จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และจัดการการศึกษาพิเศษตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดเป็นห้องเรียนพิเศษ เรียนร่วมบางเวลาในชั้นเรียนปกติและเรียนร่วมเต็มเวลาในชั้นเรียนปกติ ซึ่งโรงเรียนวัดโสมนัสได้เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับบุคคลออทิสติก (ห้องเรียนคู่ขนาน) ซึ่งเด็กพิเศษที่อยู่ในความดูแลของทางโรงเรียนวัดโสมนัสจะเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและเด็กออทิสติก

โรงเรียนวัดโสมนัสในปีการศึกษา 2550 มีเด็กบกพร่องทางสติปัญญา 32 คน เด็กออทิสติก 28 คน และมีการจัดชั้นเรียนการศึกษาพิเศษ โดยแบ่งเป็นระดับอนุบาล 1 ห้อง ระดับประถม 3 ห้อง โครงการห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก 2 ห้อง ซึ่งเด็กออทิสติกเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการควบคุมพฤติกรรม เพื่อให้สามารถเกิดการเรียนรู้ การใช้ชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมและการเรียนรู้ทางด้านวิชาการ เพื่อที่จะประกอบอาชีพไว้เลี้ยงตนเองได้ในอนาคต ไม่เป็นภาระให้กับครอบครัวและสังคม

พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กออทิสติก เช่น การไม่สบตา การเล่นนิ้ว การแยกตัวอยู่คนเดียว การสื่อสารโต้ตอบไม่เป็น เป็นต้น จะส่งผลต่อการพัฒนาของเด็กโดยตรงและการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กมีความรู้ทางด้านวิชาการ ตลอดจนการดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการควบคุมพฤติกรรมที่เป็นปัญหาดังกล่าว จึงเป็นวิธีการที่สำคัญในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดโสมนัส

การควบคุมพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กออทิสติกมีหลายวิธีการ ทั้งที่เป็นในทาง บวกและการลงโทษ จะมีผลต่อการควบคุมพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเฉพาะกรณี ซึ่งวิธีการที่ใช้ไม่ได้มีสูตรสำเร็จที่เป็นมาตรฐานที่สามารถใช้ได้กับเด็กทุกคนหรือทุกสถานการณ์ แต่วิธีการควบคุมพฤติกรรมที่เป็นปัญหาดังกล่าวนั้น ต้องสามารถทำให้พฤติกรรมของเด็กดีขึ้นได้เป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจจะต้องใช้การผสมผสานหลากหลายวิธีหรือเพียงวิธีเดียวจึงจะประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น การควบคุมพฤติกรรมเด็กออทิสติกของโรงเรียนวัดโสมนัสจึงเป็นวิธีการสำคัญที่ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จ และการควบคุมพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กออทิสติกด้วยเทคนิคการเสริมแรงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเสริมแรงทางบวกและการลงโทษ โดยเฉพาะการลงโทษที่มักจะทำใช้น้อยกว่าการเสริมแรง

การใช้เทคนิคการควบคุมพฤติกรรม จึงเป็นเทคนิคสำคัญที่ใช้ทดลองกับเด็กออทิสติกของโรงเรียนวัดโสมนัส ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งปกติทั่วไปในการเรียนการสอนนั้น จะให้การเสริมแรงทางบวกมากกว่าการควบคุมพฤติกรรมเวลาเด็กออทิสติกมีปัญหาพฤติกรรมซ้ำ ดังนั้น การทดลองใช้เทคนิคการควบคุมพฤติกรรมกับกลุ่มทดลองแล้วเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมที่ปกติใช้เทคนิคการเสริมแรงทางบวกนั้นมีผลในการควบคุมพฤติกรรมต่างกันอย่างไร จึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การเรียนการสอนสำหรับเด็กออทิสติกของโรงเรียนวัดโสมนัสเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมซ้ำของเด็กออทิสติก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโสมนัส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมซ้ำ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้เทคนิคการควบคุมพฤติกรรมกับกลุ่มควบคุมที่ใช้เทคนิคการเสริมแรงทางบวกของเด็กออทิสติก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโสมนัส
3. เพื่อเปรียบเทียบความคงทนของพฤติกรรมซ้ำหลังใช้เทคนิคการควบคุมพฤติกรรมของเด็กออทิสติกในกลุ่มทดลอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 2 โรงเรียนวัดโสมนัส

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาผลของการใช้เทคนิคการควบคุมพฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรมซ้ำของเด็กออทิสติก มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ประชากรการวิจัย

เด็กออทิสติก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 คน จาก 2 ห้องเรียน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 1 (ห้องออทิสติก 1) และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 2 (ห้องออทิสติก 2) โรงเรียนวัดโสมนัส ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550

กลุ่มทดลอง เด็กออทิสติก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 2 (ห้องออทิสติก 2) ของโรงเรียนวัดโสมนัส จำนวน 3 คน

กลุ่มควบคุม เด็กออทิสติก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 1 (ห้องออทิสติก 1) ของโรงเรียนวัดโสมนัส จำนวน 3 คน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เทคนิคการควบคุมพฤติกรรม มี 2 เทคนิค คือ

1. เทคนิคการควบคุมพฤติกรรม
2. เทคนิคการเสริมแรงทางบวก

ตัวแปรตาม ได้แก่ (1) พฤติกรรมซ้ำของเด็กกลุ่มทดลอง และ (2) พฤติกรรมซ้ำของเด็กกลุ่มควบคุม

กรอบแนวความคิด

กลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กออทิสติก คือ เด็กที่มีความผิดปกติของพัฒนาการอย่างรอบด้าน ก่อให้เกิดพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อสาร ไม่เป็นไปตามปกติ และมีพฤติกรรมความสนใจและกิจกรรมที่จำกัด และมีหลักฐานยืนยันความพิการจากหน่วยงานของรัฐ (สมุดทะเบียนความพิการ) ที่สมัครเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนวัด โสมนัส และถูก/ได้รับการจัดให้อยู่ในห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติก

2. พฤติกรรมซ้ำ หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมที่มีความถี่ของการแสดงออกบ่อย ๆ จนสร้างปัญหาให้กับการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรมหลัก คือ พฤติกรรมทางกาย กับ พฤติกรรมทางวาจา

2.1 พฤติกรรมทางกาย ได้แก่ การเล่นนิ้ว การเคาะนิ้ว การปรบมือ การขี้มหรือหัวเราะคนเดียวโดยไม่มีเหตุผล การเคาะโต๊ะ/ผนังให้เกิดเสียงดัง การอยู่ไม่นิ่ง และการทำมือเป็นท่าทางประหลาด

2.2 พฤติกรรมทางวาจา ได้แก่ การพูดคนเดียว การส่งเสียงในลำคอ การพูดเพื่อเจ้อ และ การส่งเสียงดังออกมาเป็นคำพูดที่ไม่มีความหมาย

3. เทคนิคการควบคุมพฤติกรรม คือ วิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลาย ๆ วิธีการรวมกัน เพื่อควบคุมพฤติกรรมที่เป็นปัญหาซ้ำของเด็กออทิสติกให้มีการแสดงของพฤติกรรมที่ดีขึ้น จนสามารถควบคุมตนเองเพื่อไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์แสดงออกมา ซึ่งได้แก่

3.1 การใช้เครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ประกอบในการควบคุมพฤติกรรม ได้แก่ (1) พิมเสน (2) ผนังยาง (3) อุปกรณ์ที่คล้ายไม้ ที่สามารถเคาะ โต้ะแล้วเกิดเสียงดัง (4) บอระเพ็ด

3.2 การแสดงพฤติกรรมทางกายของครู

3.2.1 สีหน้าและแววตา-การแสดงสีหน้าจริงจัง ไม่ขี้ม แสดงสีหน้าที่บ่งบอกถึงความไม่พอใจในพฤติกรรมของเด็กคนนั้นของครูผู้สอน ขณะใช้เทคนิคการควบคุมพฤติกรรม เพื่อให้เด็กออทิสติกหยุดหรือลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้น

3.2.2 ท่าทาง-การแสดงท่าทางที่จริงจังของครูผู้สอนขณะใช้เทคนิคการควบคุมพฤติกรรมเพื่อให้เด็กออทิสติกหยุดหรือลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้น โดย (1) การใช้มือ เช่น การชี้นิ้ว (2) การใช้ตัว เช่น ส่ายหัว และ (3) การยืน ยืนอย่างทะมัด-ทะแมง และพร้อมที่จะเข้าหาเด็กได้เมื่อเด็กยังทำพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอยู่ เพื่อให้เด็กรู้ว่าครูเอาจริงและไม่ต้องการให้ทำพฤติกรรมนั้น

3.3 การแสดงพฤติกรรมทางวาจาของครู

3.3.1 น้ำเสียงที่ใช้-ใช้น้ำเสียงที่เข้ม สั้น ห้วน กระชับ เช่น หยุดเดี๋ยวนี้ เป็นต้น

3.3.2 ความดังของเสียง-ใช้ระดับเสียงให้ดังกว่าการพูดปกติ 2-3 เท่า เพื่อให้เด็กออทิสติกรู้ว่าพฤติกรรมที่ตนกำลังกระทำอยู่นั้น ทำให้ครูผู้สอนเกิดความไม่พอใจ ซึ่งถ้าเด็กยังไม่หยุดพฤติกรรม อาจส่งผลให้เกิดการลงโทษได้

4. เทคนิคการเสริมแรงทางบวก คือ การใช้แรงกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองหรือการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการกระทำชนิดหนึ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจกับผู้เรียนและความพึงพอใจนั้นทำให้เกิดการตอบสนองที่ต้องการมากขึ้นหรือตอบสนองอย่างเข้มข้นขึ้น เช่น

- 4.1 ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ ได้แก่ ขนม ลูกอม
- 4.2 ตัวเสริมแรงทางสังคม ได้แก่ การชมเชย การโอบ การยิ้มให้
- 4.3 ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม ได้แก่ การอนุญาตให้เล่นลูกบิด การอนุญาตให้ระบายสี การอนุญาตให้วาดรูปและการอนุญาตให้อ่านหนังสือที่ชอบ
- 4.4 ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี่ยงรรณกร ได้แก่ สติกเกอร์รูปดาว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถลดปัญหาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก
2. ได้เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมในการควบคุมปัญหาพฤติกรรมซ้ำของเด็กออทิสติก
3. ทำให้ทราบความคงทนของพฤติกรรมหลังใช้เทคนิคการควบคุมพฤติกรรมกับกลุ่มทดลองของเด็กออทิสติก
4. ทำให้ทราบความแตกต่างของการใช้เทคนิคการควบคุมพฤติกรรมกับเทคนิคการเสริมแรงในการควบคุมพฤติกรรมเด็กออทิสติก
5. เป็นแนวทางในการนำไปใช้ในการควบคุมพฤติกรรมซ้ำของเด็กออทิสติกกลุ่มอื่น ๆ